

Секція 3. Децентралізація управління регіональним розвитком і стратегії її проведення: досягнення та проблеми європейського регіоналізму й українські реалії

комунальні ресурси. У сукупності це забезпечує створення робочих місць, ефективне використання ресурсного потенціалу, залучення інвестицій, у тому числі від членів територіальної громади, економічну самодостатність власне громад. Отже, територіальна громада повинна стати повноцінним суб'єктом господарювання (об'єднання людей, які володіють спільним ресурсом, можуть забезпечити його капіталізацію, є продуцентами доданої вартості). Показово, що в Польщі Верховний суд визнав гміну суб'єктом підприємницької діяльності [2, с. 5].

Згідно з дослідженнями [1, с. 35–37], необхідне формування корпоративних структур змішаного типу, до яких територіальна громада через місцеві владні структури може входити зі своїми природно-ресурсними активами. При корпорації на принципах сек'юритизації природних ресурсів має діяти фонд суверенного добробуту території, що дасть змогу акумулювати ресурси для вирішення соціальних і екологічних проблем. Така модель є перспективною та потребує подальшого дослідження.

4. Як свідчить досвід країн Центральної та Східної Європи, котрі здійснювали апроксимацію до законодавства ЄС, цей процес отримував вагомий фінансовий підтримку з різних фондів ЄС, у тому числі структурних. Щодо України така допомога прямо не передбачена (крім технічної), однак можлива. Зокрема, ідеться про необхідність лобювання нашою державою започаткування ЄС програми на зразок IPA та IPARD для країн потенційних кандидатів на членство в ЄС.

Список літературних джерел

1. Економічні аспекти управління природними ресурсами та забезпечення сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М. А. Хвесика, д.г.-м.н. С. О. Лизуна]; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». — К., 2015. — 72 с.

2. Напрями забезпечення безпеки розвитку територіальних громад у процесі реформи адміністративно-територіального устрою України: аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. — К., 2015. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles>.

3. Національна стратегія наближення (апроксимації) законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля / Європейський Союз. Ф К., 2015. Ф 107 с.

4. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні: аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. Ф К., 2014. Ф Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles>.

Парко Д.Ю., студент
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Децентралізацію, як процес, варто розцінювати як передачу значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування [6, с. 65]. Це, своєю чергою, означає, що місцеві органи влади, які мають ближчий доступ та вплив безпосередньо

на людей, можуть використовувати свої владні повноваження більш ефективно, враховуючи потреби населення.

Процес децентралізації в Україні розпочався у 2014 році з прийняттям Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [4]. Також 1 квітня 2014 року була ухвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яка була схвалена провідними експертами Ради Європи.

Натомість у Європі цей процес активно розпочався ще у 1985 році з прийняттям Європейської хартії місцевого самоврядування, у якій були систематизовані базові європейські стандарти організації місцевих фінансів, як однієї із найважливіших складових децентралізації [2]. Також до даних європейських стандартів відносяться такі необхідні умови, як:

- органи місцевого самоврядування мають право в рамках загальнодержавної економічної політики вільно розпоряджатися достатніми фінансовими ресурсами;
- обсяг фінансових ресурсів органів місцевої влади повинен відповідати функціям, передбаченим Конституцією і законами країни;
- частина фінансових ресурсів органів місцевої влади повинна формуватися завдяки місцевим податкам і зборам, розмір яких вони уповноважені встановлювати в рамках законодавства;
- диверсифікація органами місцевої влади джерел доходів місцевих бюджетів;
- підтримка менш фінансово забезпечених регіонів державою;
- органи місцевого самоврядування необхідно відповідним чином інформувати про порядок виділення їм ресурсів, а також про перерозподіл цих ресурсів;
- надання дотацій не повинно скасовувати основоположну свободу місцевої влади проводити власну політику в рамках своєї компетенції;
- з метою здійснення позик інвестиційного капіталу місцева влада повинна мати доступ до національного ринку капіталу в рамках законів.

Аналізуючи застосування таких стандартів для України, можемо відзначити, що не всі з них реалізуються на даному етапі децентралізації. Наприклад, до початку реформи 483 територіальні громади на 90% утримувалися за рахунок дотацій держави [1, с. 7]. Відповідно це обмежувало свободу місцевої влади проводити власну політику, що суперечить стандартам Європейської хартії.

Аналіз європейського досвіду децентралізації засвідчує еволюційність реформування державного управління (табл.). Ми окремо виділили періоди, які можна вважати початком децентралізації в окремих європейських країнах. Якщо процес децентралізації у провідних країнах Європи почався ще у середині 20 ст., то в Україні це відбулося значно пізніше. Досвід реформ державного управління в європейських країнах показав, що межі децентралізації обумовлені специфікою центр-локальних відносин і потенціалом місцевого самоврядування. Політична децентралізація і комерціалізація публічних послуг в Англії, підвищення ролі комун і поступовий перехід до ринкових відносин в управлінні Німеччини, адміністративні реформи і активізація місцевих громад у Франції, – всі ці процеси відображають ту чи іншу модель децентралізації, на які орієнтуються інші європейські країни, зокрема Україна.

Таблиця 1

Особливості децентралізації державного управління в провідних країнах Європи

<i>Країна</i>	<i>Початок</i>	<i>Особливості</i>
<i>Великобританія</i>	з 1871 року	Одна із найбільш децентралізованих держав: місцева влада є єдиним агентом, який представляє інтереси місцевих громад на національному рівні.
		Місцева влада самостійно координує окремі функції та обирає стратегію розвитку.
<i>Німеччина</i>	з 1960 року	Велика увага відводиться громадянській участі та комунальній автономії, інтеграції комунального самоуправління із державним.
		Домінування політики посилення ролі інститутів громадського суспільства.
<i>Франція</i>	з 1982 року	На відміну від Британії та Німеччини, Франція передусім була орієнтована на посилення демократичних начал та активізацію місцевого самоуправління, аніж на впровадження принципів менеджменту.
		Встановлення партнерства бізнесу, політики та громадянського суспільства на місцевому рівні.
<i>Скандинавські країни (Фінляндія, Швеція)</i>	1970-1990 роки	Комбінація сильної центральної влади, слабких регіонів і добре розвиненої місцевої автономії.
		Поява нових рівнів прийняття рішень, таких як провінції та муніципалітети.

Джерело: складено автором на основі [7, с. 84-89]

На сьогоднішній день децентралізація в Європі характеризується можливістю громад, комун, провінцій обирати найбільш оптимальний спосіб управління фінансами та місцевою економікою. До компетенцій місцевих органів влади в європейських країнах належить підтримка та розвиток інфраструктури (громадський транспорт, дороги), надання соціальної допомоги, розвиток спорту, культури та туризму. До основних завдань комун відносяться встановлення податків та їх акумулювання, регулювання закладів охорони здоров'я, освіти, міліції тощо [1, с. 8].

З огляду на проаналізований європейський досвід можемо запропонувати наступні рекомендації щодо реформування державного управління в Україні:

— надати місцевій владі більше самостійності задля координації функцій окремої громади та вибору стратегії розвитку, зокрема, щодо вибору пріоритетних галузей та їх розвитку, визначення сфер покращення економічного добробуту, створення децентралізованих ділових, рекреаційних, адміністративних центрів;

— обрати загальнодержавний курс на створення громадянського суспільства, яке сьогодні в Україні залишається неконсолідованим та значно відстає у своєму розвитку від європейських країн;

— продовжувати розвивати політику державно-приватного партнерства за участі інститутів громадянського суспільства [3];

–розширити політику розвитку слабких регіонів України за рахунок допомоги від центральної влади та провідних регіонів, однак не шляхом дотаційних виплат, а створюючи нові центри зростання у даних регіонах, використовуючи їхні основні конкурентні переваги.

За результатами 2016 року до місцевих бюджетів надійшло 146,6 млрд грн (116,3% від річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами), що на 48,4 млрд грн або 49,3% більше, ніж у 2015 році [5]. Ми вважаємо, що це свідчить про певні зрушення та дієвість реформи, однак це лише початок. Водночас децентралізація влади йде на благо економічно розвинутих регіонам і громадам, натомість державним органам влади варто продумати заходи щодо підтримки менш розвинутих регіонів України.

Отже, досвід Європи показує, що децентралізація є невід’ємною ланкою формування демократичного громадянського суспільства. А тому обрання курсу на проведення децентралізації в Україні є, безумовно, правильним рішенням, яке підтвердило свою ефективність у європейських країнах. Водночас важливо реалізовувати принципи децентралізації не лише у політичній, фінансовій, але й у соціальній та культурній сферах.

Список літературних джерел

1. Данилишин Б. М. Децентралізація у країнах ЄС: уроки для України / Б. М. Данилишин, В. В. Пилипів // Регіональна економіка. – 2016. – № 1. – С. 5-11. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2016_1_3
2. Європейська хартія місцевого самоврядування / Міжнародний документ від 15.10.1985 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_036
3. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
4. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 № 1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
5. Інформація щодо стану виконання місцевих бюджетів за січень-грудень 2016 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ-zarik?category=bjudzhethet>
6. Іртищева І. О. Децентралізація системи управління в забезпеченні сталого розвитку сільських територій / Іртищева І. О., Хвесик Ю. М., Стегней М. І. // Економіка АПК. – 2015. – № 4. – С. 64-70.
7. Трофимова И. Н. Трансформация отношений центральной и местной власти в процессе децентрализации управления (опыт европейских стран) // Ars Administrandi. – 2011. – № 2. – С. 80-91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/transformatsiya-otnosheniy-tsentralnoy-i-mestnoy-vlasti-v-protssesse-detsentralizatsii-upravleniya-opyt-evropeyskih-stran>

Науковий керівник: **Королук Т.О.**, к.е.н. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»